

Weekendavisen

FARVEL ■ Krigen i Afghanistan har formet en generation af danske soldater, men for Hæren har missionen generelt været god. Nu pakker de sidste udsendte Danmarks største krigsengagement i moderne tid sammen. Weekendavisen har været på besøg.

19 år i ørkensandet

NANNA MUUS STEFFENSEN

Kabul, Afghanistan – Cafeen Snack Shack er lukket og serverer ikke længere proteinhakes, safran-te eller vandpipe for soldaterne i New Kabul Compound, en militærlejr midt i den afghanske hovedstad. Inde på basen er vejene øde og stillheden slående. Uden for murene ligger byens nok mest forstoppede rundkørsel med tiggere, burklædte kvinder og gadesælger.

På en parkeringsplads møder jeg en håndfuld soldater fra 1. Panseringeniørkompagni fra Ingeniørregimentet i Skive. De står foran de pansrede køretøjer, MRAPs, som danske udsendte indtil for nylig brugte til at eskortere NATO-rådgivere rundt i byen. Mange af bilerne har Dannebrog malet på.

Lasse, David, Daniel og Jonas gik i børnehaven, da al-Qaeda angreb World Trade Center i New York, USA invaderede Afghanistan, og Danmark fulgte med. Som store knægte så de krigsdokumentaren *Armadillo*, om danske soldaters kamp mod Taleban, med øjnene spærret op.

»Jeg tænkte bare: 'Hold da kæft, de er eddermame nogle gutter,« fortæller 25-årige Lasse fra Mors. Det har været en af Forsvarets betingelser for avisens besøg hos soldaterne, at de kun omtales ved fornavn. En anden var, at en presseofficer fulgte mig rundt på basen.

Den rødskæggede konstabel Lasse og hans omtrent 100 kolleger fra Ingeniørregimentet i Skive er de sidste danske soldater, som blev sendt på mission i Afghanistan. De første blev indsat i 2002. Siden da har 44 danskere mistet livet i krigen. Knap otte milliarder skattekroner er gået til humanitær støtte og udviklingsarbejde gennem årene, oplyser Udenrigsministeriet til Weekendavisen. Dertil har der været indirekte dansk støtte gennem FN og EU. Og så er der de militære udgifter, som ifølge Ritzau beløb sig til mindst 13 milliarder kroner i 2016. Alt sammen for at skabe stabilitet, fremme demokrati og menneskerettigheder samt bekæmpe international terrorisme.

»Krigen var der bare altid,« mindes den 27-årige konstabel Nicklas fra Aarhus.

Nu er det snart slut. Tilbagetrækning er i fuld gang, og få dage efter mit besøg hos Ingeniørkompagniet overdrog de lejren til det afghanske forsvarsministerium, lukkede portene efter sig og rejste hjem. Knap 40 danskere er stadig til stede andetsteds i byen og tager sig af den allersidste del af Forsvarets farvel til Afghanistan.

Den lange krig har sat sit præg på forskellig vis på de omtrent 12.000 danske soldater, som ifølge forsvarsminister Trine Bramsen har været udsendt til krigen. Nogle er efter første udsendelse vendt tilbage til kampene flere gange. Andre har hjemme i Danmark kæmpet videre med minderne.

For Forsvaret som institution og især Hæren, som var indsat i Helmand, har missionen været positiv. Sådan siger både oberst Timm W. Larsen, chefen for de sidste danske soldater i Afghanistan, lektor Peter Viggo Jakobsen fra Forsvarsakademiet Institut for Strategi samt konstabler i Kabul.

Fortællingerne om dansk heltemod i det afghanske ørkensand og muligheden for selv at blive sendt derned har været medvirkende til, at flere og flere melder sig frivilligt til værnepligt. 25-årige Lasse er en af dem.

»Ørkenstøvet er noget af det spændende ved at være i Forsvaret. Der er noget mystisk over det her land. Folk, som har været her før, bliver ved med at være draget af det,« siger Lasse. Efter to ture til Irak er dette hans første til Afghanistan.

EN AFGHANSK ATTRAKTION

Oberst Timm W. Larsen, chefen for de sidste styrker i landet, sidder på en anden NATO-base, så jeg ringer til ham på telefonen.

»Der er ingen tvivl om, at det har en dragende effekt, særligt for unge mennesker, at kunne udfordre sig selv på nogle områder, som man ikke kan andre steder i samfundet. Ingen tvivl om det,« siger obersten om den evne, missionen har haft til at give nye rekrutter appetit på Forsvaret.

Da danske soldater blev sendt til Helmand i 2006, var 76 procent af de værnepligtige frivillige. I 2014, da missionen i Helmand sluttede, var det ifølge Forsvarsministeriets Personalestyrelse 97 procent, der meldte sig frivilligt. »En smule paradoksal,« kalder lektor Peter Viggo Jakobsen fra Forsvarsakademiet udviklingen.

»I takt med at tabene steg i Afghanistan, steg antallet af frivillige, der gerne ville til Afghanistan. På den måde var det meget nemt at rekruttere til Afghanistan-styrkerne, for der

25-årige Lasse og hans gruppe fra Ingeniørregimentet i Skive tjekker deres udstyr, få dage før lejren blev overdraget til afghanerne.

Danskere får en alkoholfri øl i den øde lejr. En times kørsel derfra fortsætter kampene mellem den afghanske regeringshær og Taleban.

Mange af de sidste danske soldater er omtrent så gamle som krigen. Flere er glade for, at de nåede at komme afsted. Fotos: Andrew Quilty

var rigtig mange, der gerne ville derned og prøve sig selv af,« siger Peter Viggo Jakobsen på telefon fra København. Jeg taler med ham efter besøget hos de danske styrker.

Kampene i Helmand var de hårdeste, danske soldater har medvirket i siden 1864. Det har professionaliseret Hæren. Soldaternes udrustninger er desuden blevet opdateret med noget af det bedste udstyr på markedet i løbet af krigen. Den hær, Danmark trækker ud af Afghanistan, er meget dygtigere og mere kampvant end den, man sendte ind, siger Peter Viggo Jakobsen. Han tilføjer:

»Men jeg synes også, man er nødt til at sige: Vi har fået en bedre hær til oprørsbekæmpelse. Men vi laver ikke oprørsbekæmpelse på den her måde længere.«

I det hele taget tvivler Peter Viggo Jakobsen på, at det, Hæren og Forsvaret har fået ud af missionen, kommer til at holde længe. Budgetterne er allerede blevet skåret. Trusselsbilledet i dag kræver ikke moderne skudsikre veste, men højteknologisk udstyr. Og soldaterne med kamperfaring fra Helmand forlader støt og roligt Forsvaret, uddyber han og fortsætter:

»Missionen har givet en midlertidig positiv effekt, som dog ikke varer ved.«

LUKKETID I LEJREN

Stemningen er anderledes optimistisk på parkeringspladsen i New Kabul Compound.

»Legenden om Afghanistan lever videre mange år frem. Selvom der ikke er en mission her, så taler folk videre om det, der skete, og man hører om det fra dem, der var her,« siger Lasse.

Hold 14B fra Ingeniørkompagniet i Skive var knap nok landet i Kabul, før de fik besked på at pakke sammen igen; ikke kun deres egne ting, men 20 års dansk krigsdeltagelse skulle lukkes ned. Den 14. april annoncerede USAs præsident, Joe Biden, sin beslutning om at trække de amerikanske soldater hjem. Straks efter fulgte den danske regering og NATO efter.

»Det er en markant anderledes opgave, end jeg havde regnet med. Det ville være rart at blive brugt mere og bruge sin træning. Ligesom hvis man er dansklærer, så vil man gerne prøve at undervise,« siger Jonas, konstabel fra Nordsjælland.

Nu går en del af tiden på basen med at putte ting i kasser. De containere, hvor danskere boede, da missionen var i fuld gang, er forladt og forseglet med rød tape. Der, hvor danskernes køretøjer før i tiden blev parkeret, bliver de sidste ting nu pakket i kasser og stillet klar til at

blive fragtet ud af store Chinook-helikoptere. En håndfuld amerikanske soldater slapper af i skyggen ved skraldespandene.

Computere og routere ligger i bunker på gulvet i en lukket butik. En buket plastikblomster står midt i det hele. I en nu tom souvenirbutik sidder ejeren Hafeez og bekyrrer sig om fremtiden.

»Hvis Taleban finder ud af, at jeg har arbejdet med de her folk, slår de mig 100 procent sikkert ihjel,« siger han.

Ingen aner, hvad der sker på den anden side af USA og NATOs tilbagetrækning, men mange afghanere frygter det værste: borgerkrig. Taleban. Mere håbløshed.

TALEBAN IND I VARMEN

Ude i landet fortsætter krigen mellem regeringshæren og Taleban for fuld udblæsning. Den militante, islamistiske bevægelse har skruet op for sine angreb de seneste måneder og indtager lige nu distrikter over hele landet. Selvom den afghanske hær er bedre nu end for 20 år siden, tvivler mange på, at den kan klare kampen mod oprørerne uden USAs luftangreb i ryggen.

Det var en ung afghansk soldat, som tidligere på dagen eskorterede fotografen og mig ind på basen. Idet han overleverede os til de danske soldater, lavede han sjov med, at han måske hellere skulle forlade regeringshæren. Han kunne tilslutte sig en af landets mange etniske militser i stedet. Vi lo ad det, men risikoen for, at han og andre vælger den mulighed, er reel.

Tilbagetrækningen sker, uden at der er indgået en fredsaftale eller våbenhvile mellem Taleban og den afghanske regering. Taleban ser ud til at få betydelig politisk indflydelse fremover, uanset om det sker gennem en politisk aftale med centralregeringen eller gennem vold. De fremskridt, som danske soldater i næsten 20 år har været med til at kæmpe for, er i risiko for at gå tabt, når tilbagetrækningen er gennemført.

Alligevel har missionen givet mening, siger flere af de ud-

